

Stöd i socialförvaltningens arbetsrutiner och samverkansplan

Följande arbetsrutiner och överenskommelser kring samverkan för att motverka hot, våld och övergrepp finns i Botkyrka kommun:

Plan för samverkan i arbetet med våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnar våld

Planen för denna samverkan syftar till att tydliggöra, samordna och strukturera samverkan till stöd för våldsutsatta kvinnor och barn.

Plan för samverkan till stöd för män, barn och unga som utsätts för hot, våld och övergrepp

Polismyndigheten Södertörn och socialförvaltningen i Botkyrka samverkar för att ge brottsoffer bästa möjliga stöd. Samverkan styrs av två planer som kompletterar varandra. Dessa planer är dels denna plan: plan för samverkan till stöd för män, barn och unga som utsätts för hot, våld och övergrepp och plan för samverkan till stöd för våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnar våld.

Arbetsrutiner för socialförvaltningens arbete med personer som utsätts för våld i nära relationer

Framarbetade arbetsrutiner finns för att ge vägledning och konkret stöd i socialförvaltningens interna arbete med personer som är utsatta för våld i nära relationer och hedersrelaterat våld.

En kunskapsorientering om hedersrelaterat våld och förtryck

Det framkommer i flera forskningsrapporter att hedersrelaterade traditioner praktiseras i Sverige idagⁱ. Förekomsten av dessa värderingar i dagens Sverige representerar en tillbakagång. Det rör sig om traditioner som förespråkar stark kontroll av kvinnors sexualitet, och som kommer till uttryck genom förväntningar om att den unga kvinnan ska vara oskuld vid äktenskapets ingående och arrangerade äktenskap med olika grad av tvångⁱⁱ. Oskuld uppnås genom fysisk och social segregation mellan könen, paternalistisk auktoritet, tidig äktenskapsålder och könsstympningⁱⁱⁱ.

Att kvinnor ska avstå från föräktenskapligt samliv har tidigare varit en stark norm såväl i Sverige som i västvärlden. Förändringarna i kvinnors villkor i Europa är dels en produkt av allmänna genomgripande förändringar och dels av särskilda reformer för kvinnor, som rätt till utbildning och rösträtt^{iv}. I kvinnors historia blev året 1960 då p-pillret lanserades en milstolpe^v. Kvinnans kontroll av barnafödandet har inneburit förändringar såväl i kvinnors livsvillkor som i ungdomars sexualitetsmönster. I Sverige har förändringarna i kvinnors villkor varit större än i de flesta andra länder^{vi}. Som en följd av denna utveckling har manlig heder, prestige och självkänsla i hög grad fri-

2010-05-12

kopplats från kvinnans sexualitet och istället knutits ihop med utbildningsmässig kompetens och finansiella innehavanden. I västvärlden har kvinnlig sexualitet i stor utsträckning frikopplats från jungfrumyten.^{vii}

I hederstraditionen flickors och kvinnors sexualitet en angelägenhet för familjen och omgivningens. Sett ur ett barnperspektiv kan detta leda till att den minderåriga flickan och pojken är till för familjen och inte tvärtom. Familjen är en institution med starkt inflytande över forrådet av barns mänskliga förmågor, vilket enligt rättssociologen Astrid Schlytter^{viii} innebär att familjen måste omfattas av rättvisepprinciper. Schlytter poängterar att det är familjen som ska vara ett medel för barnet och inte tvärtom. Barnet är ett mål i sig och inte ett bihang till familjen.^{ix}

Individualiseringen i Sverige ska även omfatta barnet. Det finns rättsligt skydd för barn mot föräldrars eventuella missbruk av sin makt. Barnaga är förbjudet i Sverige. Tonårsflickor har rätt till preventivmedel och kan få det på ungdomsmottagningen utan föräldrars kännedom. Föräldrar besitter inte rätten att förhindra den tonåriga dottern att göra en abort.^x Flickor har rätt till sexualundervisning i skolan då denna är obligatorisk. Denna utveckling, sett ur ett ungdomsperspektiv, har inneburit stora förändringar. Könsmixade aktiviteter betraktas i de flesta sammanhang som en självklarhet och ungdomssexualitet är allmänt accepterat.^{xi}

Mot bakgrund av den ovan beskrivna utvecklingen i Sverige borde flickors och kvinnors självbestämmande över sin kropp och sexualitet vara givet. Utvecklingen i Sverige förefaller dock röra sig i olika riktningar. Å ena sidan är föräktenskapliga sexuella relationer allmänt accepterade såväl bland yngre som bland äldre i Sverige. Å andra sidan visar undersökningar att hedersormer inskränker främst flickors men även pojkars rätt och möjligheter att umgås med det motsatta könet och att ha sexuella relationer.

Maskulinitet kännetecknas i de flesta grupper av heteronomi, det vill säga den är beroende av de omdömen som främst det manliga kollektivet faller om den enskilde mannen. Det är särskilt starkt i hederstraditionen där mannens heder och manlighet tydligt är kopplade till kvinnans sexuella beteende. När en mans heder kränks, vare sig av ren tillfällighet eller på annat sätt, krävs det en omedelbar respons av honom för att han ska kunna behålla sitt anseende, även om denna respons tar sig våldsamma uttryck^{xii}. Uttryckt i Bourdieus^{xiii} terminologi kan heder betraktas som mannens sociala och symboliska kapital. Våld kan bli nödvändigt för att mannen ska bevara dessa former av kapital som närstående kvinnor genom sitt i gruppens ögon olämpliga beteende kan förbruka.

Den tonåriga pojkens villkor skiljer sig från den tonåriga flickans situation inom ramen för hederskulturen. Inom ramen för det svenska samhället förutsätts såväl den tonåriga flickans som pojkens vardagsliv äga rum inom familjen, på marknaden, som i staten och det civila samhället. När det gäller staten har skolan en central roll och det civila samhället omfattar för ungdomar framförallt umgänge med jämnåriga, att kunna delta i sportaktiviteter och dans, det vill säga allt som rör fritiden. Den tredje arenan är familjen. Enligt de hederskulturella traditionerna är, som tidigare beskrivits, den unges egen framtida familj länkad till hans/hennes biologiska familj. Denna familj kan mer eller mindre bestämma vem den unge ska gifta sig med. Eftersom tvångsäktenskap är en möjlig följd av arrangerade äktenskap och att äktenskapstraditioner av detta slag har en genomgripande betydelse för den unge samt är i strid med svensk lag, är det viktigt att räkna dem som en egen arena^{xiv}.

Att bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck är enligt Mikael Kurkiala att bekämpa en praktik och de värderingar som understödjer den. Detta betyder inte att bekämpa andra utan det är att värna om de utsatta människornas fri- och rättigheter^{xv}.

i Högdin, Sara (2007) Utbildning på (o)lika villkor: om kön och etnisk bakgrund i grundskolan. Avhandling i socialt arbete. Institutionen för socialt arbete, Stockholms universitet.; Schlytter, Astrid & Linell, Hanna (2008) Hedersrelaterade traditioner i en svensk kontext. En studie av omhändertagna flickor, FoU Nordväst, Forskningsrapport 2008:2; Schlytter, Astrid, Högdin, Sara, Ghadimi, Mariet, Backlund Åsa & Rexvid, Devin (2009) Oskuld och heder. En undersökning av flickor och pojkar som lever under hedersrelaterad kontroll i Stockholms stad – omfattning och karaktär. Stockholm: Stockholms stad.; Schlytter, Astrid, Högdin, Sara & Rexvid, Devin (2009) Rätten att själv få välja vem man ska gifta sig med – kartläggning bland unga i årskurs 9 i Stockholms stad i Gift mot sin vilja, Stockholm: Ungdomsstyrelsens skrifter 2009:5.

ii Delaney, Carol (1987) Seeds of Honor, Fields of Shame. In: Gilmore DD (ed.) Honor and Shame and the Unity of the Mediterranean. Washington DC: American Anthropological Association Special Publication nr 22 s.35-48. ; Akpınar Aylin (2003) The honour/shame complex revisited: violence against women in the migration context, Women's Studies International Forum 26(5): 425-442.; Wikan, Unni (2003/2005) En fråga om heder. Stockholm, Ordfront.; Kurkiala, Mikael (2005). I varje trumslag jordens puls. Stockholm: Ordfront; Sen Purna (2005) 'Crimes of honour', value and meaning in Welchman, L. and Hossain, S. (eds.) 'Honour' Crimes, paradigms, and violence against women. Zed Books, London.; Farahani, Fataneh (2006) Slöjan är en bärbar mur. Axess no 2. ; Khan, Tahira, S. (2006) Beyond Honour. A Historical Materialist Explanation of Honour Related Violence. New York: Oxford University Press.

iii Ibid

iv Rosenbeck, Bente (2005/2006) Kvinnor i Västvärlden från renässans till nutid – renässans, reformation och revolution, Stockholm: Liber AB

v Ibid

vi Ibid; SOU 2005:66 Makt att forma samhället och sitt eget liv – jämställdhetspolitiken mot nya mål. Slutbetänkande av jämställdhetspolitiska utredningen. Stockholm, Fritzes.

vii Khan, Tahira, S. (2006) Beyond Honour. A Historical Materialist Explanation of Honour Related Violence. New York: Oxford University Press.

viii Schlytter Astrid 2010 kommande, Hedersrelaterade värderingar och normer i en svensk kontext.

ix Nus Nussbaum, M C. (2002) Kvinnors liv och social rättvisa. Ett försvar för universella värden.
Göteborg: Daidalos.sbaum, 2002

^x Hobohm, Susanne (2003) Barnets rätt: Handbok för vuxna. Stockholm: Liber.

xi Forsberg, Margareta (2006) Ungdomar och sexualitet: en forskningsöversikt år 2005. Stockholm: Statens folkhälsoinstitut.

xii Campbell, John K. (1964) Honour, family and patronage: A study of institutions and moral values in a Greek mountain community.
Oxford: Clarendon Press.

^{xiii} Bourdieu 1999

xiv Schlytter, Astrid, Högdin, Sara, Ghadimi, Mariet, Backlund Åsa & Rexvid, Devin (2009) Oskuld och heder. En undersökning av
flickor och pojkar som lever under hedersrelaterad kontroll i Stockholms stad – omfattning och karaktär. Stockholm: Stockholms stad.

xv Kurkiala, Mikael (2005). I varje trumslag jordens puls. Stockholm: Ordfront.